

Govern d'Andorra

- I. formació per l'obtenció del permís de caça
- II. CONEIXEMENTS TÈCNICS MATÈRIA DE CAÇA I
MEDI AMBIENT

4. LES ESPÈCIES CAÇABLES, LES ESPÈCIES SOTMESES A PLA DE CAÇA I LES ESPÈCIES REGULABLES: IDENTIFICACIÓ, BIOLOGIA I GESTIÓ

A. Definició de espècies caçables

1. Les espècies que es poden caçar sense altres limitacions que les que estableixen la Llei 18/2024, del 19 de desembre, de caça i el Reglament de caça són les següents:

- a) Tudó (*Columba palumbus*)
- b) Merla (*Turdus merula*)
- c) Griva (*Turdus viscivorus*)
- d) Gaig (*Garrulus glandarius*)
- e) Garsa (*Pica pica*)

2. Les espècies que es poden caçar amb les limitacions de captura i de transport per dia i per caçador són les següents:

- a) Llebre (*Lepus europaeus*)
- b) Perdiu xerra (*Perdix perdix*)
- c) Perdiu roja (*Alectoris rufa*)
- d) Faisà (*Phasianus colchicus*)

Les limitacions de captura i de transport per dia i per caçador són de dos exemplars de llebre i de tres exemplars entre les espècies de perdiu xerra, de perdiu roja i de faisà.

Aquestes espècies es poden caçar els dies hàbils de la temporada de caça establerts a l'ordre ministerial relativa a la temporada de caça que es publica anualment al BOPA.

B. Definició de espècies regulables

Es consideren espècies regulables les que causen danys importants a les activitats agrícoles i forestals, als hàbitats i a la fauna o la flora en general. Els danys causats per aquestes espècies a les activitats mencionades es comuniquen el Cos de Banders i la gestió d'aquestes espècies es regula per reglament.

1. Les espècies regulables són:

- a) Cérvol comú (*Cervus elaphus*)
- b) Corb marí gros (*Phalacrocorax carbo sinensis*), seguint els criteris del decret de gestió, control i regulació de la població de corb marí gros vigent
- c) Daina (*Dama dama*)
- d) Guineu (*Vulpes vulpes*)

- e) Marmota (*Marmota marmota*), en els casos en què es declarin danys i el ministeri responsable de la fauna autoritzi les operacions de regulació
- f) Mufló (*Ovis musimon*), en els casos en què l'aplicació d'un pla de caça no permeti regular-ne la població
- g) Porc senglar (*Sus scrofa*)
- h) Talpa (*Talpa europaea*)

2. Gestió de les espècies regulables:

La regulació de les poblacions de talpes que causin danys a les activitats agrícoles pot fer-se amb una autorització prèvia del Cos de Banders, mitjançant la captura amb una arma, en tot el territori i en qualsevol època de l'any, amb autorització prèvia del Cos de Banders.

La regulació de les poblacions de porc fer o senglar, de cérvol, de daina i de guineu a les zones de terreny cinegètic comú i en els dies hàbils per a l'exercici de la caça es basa en el desenvolupament de la seva caça sense altres limitacions que les que es preveuen en la Llei de caça, en aquest Reglament i en les normes que el desenvolupen.

La regulació de les poblacions de porc fer o senglar, de cérvol, de mufló i de guineu que causen danys importants a les activitats agrícoles, forestals, als hàbitats, i a la fauna i la flora en general, en tot el territori i en qualsevol època de l'any, es fa d'acord amb les modalitats següents:

- a) Batudes administratives organitzades amb gossos per a porcs senglars, muflons, cérvols, daines i guineus.
- b) Tirs nocturns al porc senglar amb acompanyament o sense per part de membres del Cos de Banders.
- c) Operacions puntuals per a porcs senglars, talpes, muflons, cérvols, daines, guineus, marmotes i corbs marins.

C. Definició de espècies sotmeses a un pla de caça

Les espècies sotmeses a un pla de caça són les següents i la seva caça està regulada per reglament:

- a) cabirol (*Capreolus capreolus*)
- b) mufló (*Ovis musimon*)
- c) isard (*Rupicapra pyrenaica*)

1. Els plans de caça:

Es poden aplicar plans de caça com a mitjà per aconseguir els objectius fixats als plans de gestió de les espècies que hi estan sotmeses. La gestió d'aquestes espècies mitjançant l'aplicació dels plans de caça s'efectua en caça no

acompanyada o acompanyada i respectant les normes establertes en els reglaments que desenvolupen la Llei de caça.

El ministeri responsable de la caça publica anualment una ordre ministerial relativa a la temporada de caça i als plans de caça, que inclou per al pla o els plans de caça aprovats, com a mínim, les característiques següents:

- a). Espècies sobre les quals s'aplica un pla de caça.
- b). Unitats de gestió on s'aplica un pla de caça.
- c). Si és un pla de caça no acompanyada o acompanyada.
- d). Nombre, tipus de captura i prioritat del tipus de captura en el sorteig, si escau.
- e). Si el pla de caça és de compliment estricte o no.

2. Característiques dels plans de caça:

En el cas d'aplicar un pla de caça mitjançant la caça acompanyada, aquesta caça s'efectua per l'acompanyament d'almenys un membre del Cos de Banders, que té la missió de vetllar, sobre el terreny, pel compliment estricte del que hagi definit el Pla de gestió i de les normes establertes per aquest Reglament.

En el cas d'aplicar un pla de caça de compliment estricte, s'han d'abatre totes les peces atorgades, ja sigui mitjançant el caçador adjudicatari en el sorteig o, en cas que aquest caçador perdi el dret de captura, per un caçador substituït o una colla de caçadors substituïts, segons el procediment que s'estableix per decret.

Els tipus de peces a capturar poden ser:

- a). Captures sense distinció de sexe ni d'edat (exemple, Caça de l'isard en TCC)
- b). Captures de classe d'edat jove o adult: el pla de caça determina el nombre de captures de cada classe d'edat i com es diferencien. La persona caçadora adjudicatària ha de fer la captura de la classe d'edat que li és atorgada.
- c). Captures de mascle o femella: el pla de caça determina el nombre de captures de cada sexe. El caçador adjudicatari ha d'abatre la captura del sexe que li és atorgada. En el cas de les captures de femella, el sexe no és té en consideració si l'animal capturat és de menys d'un any d'edat.
- d). Captures selectives: les captures selectives són de caràcter qualitatiu. Els paràmetres que cal tenir en compte per determinar si un animal pot ser objecte d'un tir selectiu són:
 - i. Estat sanitari insatisfactori.
 - ii. Malformació.
 - iii. Classe d'edat o sexe a limitar.
- e). Trofeus: els trofeus es defineixen segons la normativa internacional (Consell Internacional de la Caça). El trofeu pot ser de bronze, d'argent o d'or. En el moment de l'atorgament, el tipus de trofeu no s'especifica. Els exemplars que poden puntuar com a trofeus no poden ser objecte de captura selectiva.
- f). Captures agrupades, corresponents a un exemplar femella i un exemplar mascle de l'espècie que defineixi el Pla de caça.

- El caçador adjudicatari de dos captures agrupades en un pla de caça, únicament pot fer la captura de l'exemplar mascle quan hagi efectuat la captura de l'exemplar femella.
- Durant la partida de caça, en cas d'observar un exemplar del sexe que pertoca capturar amb estat sanitari insatisfactori o una malformació, s'ha de prioritzar abatre aquesta peça.
- En cas que el Pla de caça no defineixi la qualitat de la captura (selectiu o trofeu), en el moment de la captura del mascle i només en cas de no observar cap individu amb un estat sanitari insatisfactori o una malformació, el membre del Cos de Banders pot permetre la captura d'un exemplar, ja sigui trofeu o no.

D. CARACTERÍSTIQUES DE LES ESPÈCIES DE CAÇA

1. El tudó (*Columba palombus*):

Biologia i identificació:

El tudó és un columbiforme generalment present en ambients muntanyosos amb zones boscoses.

Habita majoritàriament boscos, camps de conreu i marges forestals

A Andorra, és una espècie nidificant i sedentària. El seu cicle biològic anual és el clàssic en moltes espècies d'ocells:

G	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D
			Nidificació, postes i cria dels polls			Període dependent dels polls					

El tudó pot fer entre 38 i 43 cm de longitud i 68 i 77 cm d'envergadura i presenta unes taques blanques a les ales i al coll. Els coloms solen ser més petits (29-35 cm

de longitud i fins a 68 cm d'envergadura), i poden ser de molts colors i patrons molt variats.

2. La merla (*Turdus merula*):

Biologia i identificació:

La merla és un integrant de la família dels túrdids (grives, tords, etc.), present en gairebé tots els hàbitats representats a Andorra i de fàcil observació.

Aquest ocell pot fer entre 23 i 29 cm de longitud. Hi ha una gran diferència de plomatge entre els sexes (dimorfisme sexual).

El mascle és completament fosc i amb el bec i el contorn de l'ull de color groc. La femella és de color marró o bru amb un lleuger pigallat al pit i de bec més fosc.

El cicle anual és similar al descrit per al tudó.

a) Imatge: Merla mascle

b) *Imatge: Merla femella*

3. La griva (*Turdus viscivorus*):

Biologia i identificació:

La griva és el més gros dels túrdids i ocupa principalment vessants muntanyosos al límit forestal, i troba el seu aliment (baies, fruits de vosc, etc.) als prats alpins.

No resulta gaire fàcil d'observar degut al seu caràcter esquerp.

És un ocell sedentari i el seu cicle anual és similar al descrit per al tudó. Hi ha un gran flux d'individus hivernants del nord d'Europa. Pot criar a camps de secà i hiverna a zones obertes.

4. El Gaig (*Garrulus glandarius*)

Biologia i identificació:

El gaig és un còrvid de mida mitjana (32-35 cm de llargada i entre 54-58 cm d'envergadura) amb un plomatge cridaner principalment marró gris rosat amb la gorja i zona anal blanquinoses, cua negra. En vol presenta una taca de carpó blanca gran i conspícua, una banda alar blanca i una taca blava pàl·lida que correspon a les plomes cobertores primàries i les cobertores secundàries grans.

L'espècie és d'hàbits forestals, pròpia dels boscos paleàrtics, estesa per Europa excepte l'extrem nord i algunes illes. A Andorra habita els boscos de coníferes i boscos mixtos fins als 2.200 m d'altitud. S'alimenta d'invertebrats, fruites i llavors. És un ocell sorollós i gregari, tot i que a Andorra se solen veure individus aïllats o parelles i rarament grups de més d'una dotzena d'individus. Emet crits estridents d'alerta i pot imitar sons i crits d'altres animals.

5. La Garsa (*Pica pica*):

És un ocell de la família dels còrvids, fàcilment identificable pel seu plomatge blanc i negre brillant i la seva llarga cua. Té una mida mitjana, d'uns 40-50 cm de llargada, incloent-hi la cua, i una envergadura alar d'uns 50-60 cm.

Omnívor i oportunista, cosa que li permet adaptar-se a diferents hàbitats i condicions. La seva dieta és molt variada i inclou aliments tant d'origen animal com vegetal: insectes, petits vertebrats, carronya, cucs i aràcnids, fruits i baies, llavors i cereals, etc...

Es troba en una àmplia varietat d'ambients, des de zones agrícoles i boscos clars fins a parcs i jardins urbans. És una espècie molt adaptable i present a gran part d'Europa, Àsia i el nord d'Àfrica

6. La llebre (*Lepus europaea*):

Biologia i identificació:

La llebre pertany a l'ordre dels lagomorfs.

És una espècie present en la pràctica totalitat del territori, que ocupa un gradient altitudinal molt ampli. Prefereix ambients oberts associats a prats de cultiu, però també podem trobar-la en medis forestals o prats alpins.

És objecte de reforços poblacionals per a aprofitament cinegètic.

Es podria confondre amb el conill (1,1-2,5 kg), que no és una espècie caçable, però la llebre és més grossa, pot arribar a pesar 4,4 kg. Les orelles i la dinàmica de desplaçament de la llebre també són característiques.

Imatge: Rastres 5. Il·lustració: D. Olivera

7. La perdiu xerra (*Perdix perdix*):

Biologia i identificació:

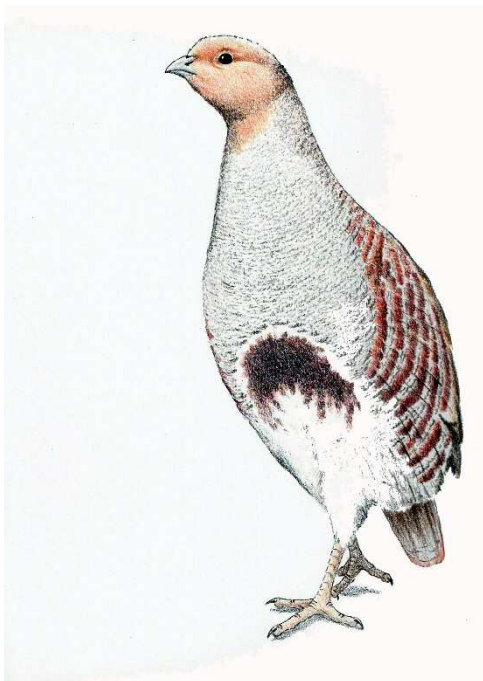
La perdiu xerra pertany a l'ordre dels gal·liformes i la família dels fasiànids.

Es troba associada a ambients oberts, fins a altituds pròximes a 2.500 metres.

El seu vol és característic: molt baix i curt, i la podem veure córrer si es veu sorpresa a curta distància.

Es diferencia d'altres espècies per la coloració ataronjada del cap i de les ales i per la forma compacta. Presenten una taca negra al pit, més marcada en els mascles. Pot formar volades de diversos individus. El cicle anual és similar al descrit per al tudó, i les postes s'allarguen fins a l'agost.

Es tracta d'una espècie emblemàtica a les nostres muntanyes, amb una elevada tradició cinegètica. Actualment és sotmesa a repoblacions amb exemplars criats en captivitat.

Il·lustració: D. Olivera

8. La perdiu roja (*Alectoris rufa*):

Biologia i identificació:

La perdiu roja pertany a l'ordre dels gal·liformes i la família dels fasiànids.

Podem trobar aquesta au en diversos ambients fins a 2.000 m d'altitud, però preferentment a llocs oberts, més aviat secs i de conreus de cereals.

Es tracta d'una espècie que es pot confondre amb la perdiu xerra en vol, però se'n diferencia per diverses característiques, com la coloració roja de les potes, del bec i del contorn de l'ull i altres variacions del plomatge.

A Andorra forma part de les espècies repoblades amb finalitat cinegètica. El cicle anual és el clàssic.

Imatge: Perdiu roja

9. El faisà (*Phasianus colchicus*):

Biologia i identificació:

El faisà pertany a l'ordre dels gal·liformes i la família dels fasiànids.

Aquesta espècie al·lòctona és originària de l'Àsia i va ser introduïda per a aprofitament cinegètic. La podem trobar en prats de conreu propers a boscos. Actualment hi ha pocs indicis que l'espècie nidifiqui a Andorra.

El mascle i la femella presenten dimorfisme sexual, ja que d'aparença són força diferents. El mascle és en general de color marró pigallat de negre i té la cua llarga marró i barrada, el cap negre amb una brillantor verda i morada i els costats del cap vermells. Pot arribar a fer uns 90 cm de llargada, cua inclosa. La femella, més discreta, és marró ocre amb pintes fosques i també té la cua llarga. La femella pot arribar a fer 70 cm de llargada amb la cua inclosa.

Cal posar molta atenció a no confondre la femella de faisà amb una femella de gall fer (espècie protegida).

Imatge: Faisà femella

Imatge: Faisà mascle

10. L'isard (*Rupicapra pyrenaica*):

Biologia i identificació:

L'isard és un bòvid de mida petita, pot arribar a pesar entre 20 i 28 kg. Tots dos sexes són portadors de banyes en forma de ganxo, més gruixudes en els mascles i amb el ganxo apical més tancat. Tenen el cap i la gola clars, amb una taca fosca que cobreix l'ull a manera d'antifaç. El color del cos és gairebé uniforme, amb una línia longitudinal més fosca en el dors. Els mascles són una mica més pesants que les femelles, encara que les diferències de pes entre sexes no solen ser significatives en l'isard pirinenc i semblen disminuir amb l'augment de la densitat i l'empobriment de l'hàbitat.

És una espècie típica de l'estatge subalpí, tot i que la podem trobar fins a les zones més altes de les nostres muntanyes; es mou entre el límit superior del bosc i les pastures supraforestals.

La seva distribució actual a Andorra és heterogènia, amb densitats força correctes en els vedats de caça i una població molt fluctuant en les zones exteriors.

La identificació de l'espècie no presenta dificultats, però cal posar atenció en la determinació dels sexes i les edats. Presenten el cicle anual següent:

G	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D
Gestació					Parts, lactància		Lactància dependència			i Gestació	

Gestió:

És l'espècie representativa del Pirineu per excel·lència i té una important tradició cinegètica. A Andorra és una espècie sotmesa a pla de caça.

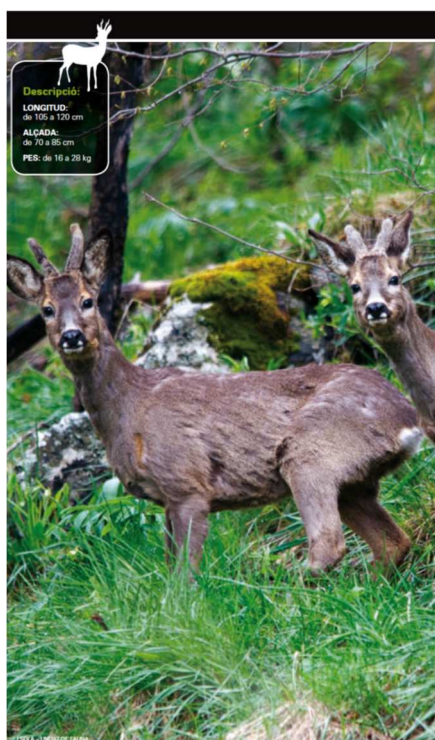

Imatges: Rastres 2. Autor: Jordi Solà

11. El cabirol (*Capreolus capreolus*):

Biologia i identificació:

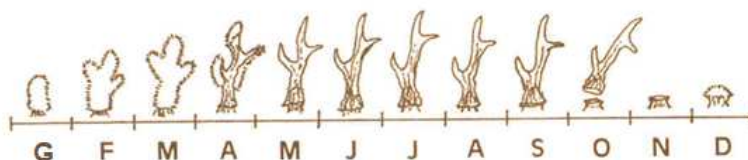
El cabirol és el membre més petit de la família dels cèrvids europeus. És l'únic integrant d'aquesta família que presenta una població viable en el territori andorrà. Ocupa de forma preferent boscos caducifolis, però la seva important adaptabilitat permet trobar-lo en ambients diversos (boscos de coníferes o mixtos, zones de rocam, etc.) sempre que hi trobi aliment i refugi.

Com tots els cèrvids, el mascle és l'únic que porta banyes i les renova anualment. És una espècie discreta, d'hàbits més aviat forestals i d'elevada territorialitat (molt marcada en els mascles).

Cicle de les banyes del cabirol

La identificació de l'espècie no presenta gaire dificultat, tot i que cal ser prudents a l'hora de determinar els sexes a principis d'hivern, ja que els mascles han perdut les banyes.

Les femelles presenten una característica única: la diapausa embrionària, que consisteix a conservar els embrions en estat de latència durant diversos mesos per donar lloc als naixements en el període més favorable.

El cicle anual és el següent:

Il·lustració: D. Olivera

G	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D
Diapausa embrionària Absència de territorialitat		Activació de la gestació		Els mascles delimiten un territori		Parts i inici de la lactància	Zel	Diapausa embrionària Absència de territorialitat			

Gestió:

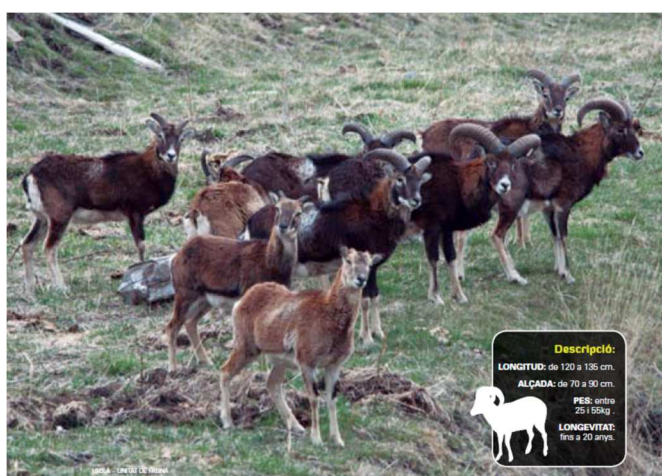
A Andorra és una espècie sotmesa a pla de caça.

12. El mufló (Ovis musimon):

Biologia i identificació:

El mufló és un ungulat remugant integrat en la família dels bòvids. Ocupa hàbitats tan diferents com les zones de cims desboscats, zones rocoses, els boscos i espais oberts de muntanya, preferiblement terrenys accidentals, secs i durs.

És una espècie al·lòctona originària de l'illa de Còrsega. A Andorra, va ser introduïda a principis dels anys 1990 en diferents sectors i va donar lloc a poblacions més o menys pròsperes.

Descripció:
LONGITUD: de 120 a 135 cm.
ALÇADA: de 70 a 90 cm.
PES: entre 25 i 55 kg.
LONGEVITAT: fins a 20 anys.

En la soca original els dos sexes presenten banyes, i són més curtes les de les femelles. Aquesta característica no és present en totes les femelles de les poblacions d'Andorra, però podem trobar que entre un 12 i un 60% de les femelles presentin banyes que es consideren residuals i que rares vegades arriben a 15 cm.

El cicle anual és el següent:

G	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D
Gestació		Naixements		Lactància		Dependència			Zel i inici de la gestació		Gestació

Gestió:

En l'actualitat a Andorra és una espècie sotmesa a pla de caça i també és espècie regulable.

13. El porc fer (Sus scrofa):

Biologia i identificació:

El porc senglar és un ungulat de gran mida (pes dels mascles: entre 60 i 120 kg) amb una elevada tradició cinegètica. Present en tot el territori andorrà, ocupa hàbitats forestals, agrosistemes i perifèries urbanes, i fins i tot es registren indicis de seva activitat en pastures subalpines en altituds superiors a 2.400 m.

No presenta cap possibilitat de confusió amb altres espècies. Cal recalcar que, depenent de l'edat, el color del pelatge varia de forma considerable: les cries són brunes i ratllades, els juvenils són bruns i els adults presenten una tonalitat negra. L'inici de la reproducció depèn del pes de les femelles, que quan arriben a 40 kg ja es poden reproduir.

El cicle anual és el següent:

G	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D
Gestació			Naixements i lactància			Transició		Dependència			Zel

Gestió:

És una espècie regulable a Andorra, la caça de la qual està fortament arrelada en moltes zones rurals. L'expansió de les seves poblacions genera conflictes econòmics i socials, causats per l'augment de danys a cultius agrícoles, col·lisions amb vehicles i aparició de senglars en àrees urbanitzades i perifèries de grans ciutats.

La regulació de la població de porc fer que causi danys importants a les activitats agrícoles i forestals, als hàbitats o a la fauna o la flora en general es basa en la caça sense altres limitacions que les previstes en la Llei de caça i les normes que la desenvolupen, mitjançant batudes organitzades per l'Administració i actuacions puntuals autoritzades pel Cos de Banders: tir nocturn, operacions puntuals.

Il·lustracions: D. Olivera

14. La talpa (*Talpa europaea*):

Biologia i identificació:

Aquesta espècie pertany a la família dels tàlpids. De distribució àmplia, té una biologia molt particular, ja que desenvolupa tota la seva activitat en galeries subterrànies. Ocupa principalment pastures, encara que pot aparèixer en boscos amb sòls ben formats. Apareix des del nivell del mar, a la costa cantàbrica, fins a 2.000 m al Pirineu.

No presenta cap dificultat quant a identificació. Té una estructura cilíndrica i compacta, amb el musell no gaire afilat i la cua curta. Les extremitats davanteres, amb fortes urpes aplanades, tenen forma d'una pala ben adaptada per excavar. No té orelles i els ulls són molt reduïts. El pelatge és molt suau i està disposat perpendicularment al cos. És generalment de color negre intens amb matisos groguencs a la gola i el pit, però poden aparèixer exemplars grisos o tacats de groc.

Gestió:

A causa del seu sistema de vida en galeries sota terra, la talpa europea necessita sòls que siguin prou tous per poder excavar les seves galeries, però no tant perquè aquestes galeries es desplomin. A la vegada necessita que aquests sòls siguin rics en preses de les quals pugui alimentar-se. Ambdós característiques, qualitat del sòl i disponibilitat de preses, són els principals condicionants per a la presència de l'espècie. Normalment les galeries se situen entre 5 i 30 cm de profunditat.

A Andorra és una espècie regulable degut a les pertorbacions que ocasiona en els terrenys agrícoles.

La regulació de les poblacions de talpes que causin danys a les activitats agrícoles pot fer-se mitjançant la captura amb una arma, en tot el territori i en qualsevol època de l'any, amb autorització prèvia del Cos de Banders.

15. El cérvol comú (*Cervus elaphus*):

Pertany a la família dels cèrvids. És un remugant de comportament gregari que habita zones obertes amb presència de pastures i zones forestals amb vegetació abundant que li pugui servir d'aliment i de refugi.

Presenta dimorfisme sexual: els mascles adults són més grossos que les femelles i porten banyes ramificades que renoven cada any (cauen al febrer-maig i cap al mes de juliol estan completament formades). A Andorra podem trobar les subespècies de cérvol ibèric (*C. e. hispanicus*) i cérvol europeu (*C. e. elaphus*), més gros.

El període del zel, conegut com la brama, es dona a la tardor, entre els mesos de setembre i octubre.

A Andorra s'ha constatat, almenys des del 2010 de forma documentada, la presència d'individus aïllats o petits grups de cérvols al país. Aquesta espècie, pels seus hàbits alimentaris, pot suposar una amenaça per a la conservació de l'hàbitat d'algunes espècies protegides segons el Reglament d'espècies animals protegides, del 5 de juny del 2013, i pot causar danys a l'agricultura i a la ramaderia. Per aquests motius, l'any 2015 es va considerar oportú incloure-la al Reglament d'aplicació de la Llei de caça, com a espècie regulable en la classificació de les que causen danys importants a les activitats agrícoles, forestals, als hàbitats o a la fauna o la flora en general.

Gestió:

La regulació de la població de cérvols es basa en la caça sense altres limitacions que les previstes en la Llei de caça i les normes que la desenvolupen i mitjançant batudes organitzades.

16. La guineu (*Vulpes vulpes*)

Biologia i identificació:

La guineu és un carnívor integrat en la família dels cànids i àmpliament distribuït arreu del món. És un predador antropòfil oportunista, és a dir, que aprofita els ambients humanitzats per establir les seves zones d'alimentació. El seu cicle biològic anual es pot resumir amb la taula següent:

G	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D
Independència i zel		Naixements			Fi de lactància		Període de dependència				

La identificació de l'espècie no presenta cap dificultat, ja que presenten un color bru ataronjat, una cua llarga i espessa i una mida similar a la d'un gos mitjà.

Les poblacions de guineu presenten cicles de 3-4 anys d'abundància creixent seguits d'una disminució de la població que pot ser brusca, deguda a diferents factors: malalties infectocontagioses com la sarna, baixada de la taxa de reproducció, disminució de la seva font d'aliment (per exemple, de les llebres), etc.

Gestió:

La regulació de la població de guineus es basa en la caça sense altres limitacions que les previstes en la Llei de caça i les normes que la desenvolupen i mitjançant batudes organitzades.

Imatge: Rastres 7. Autor: Jordi Solà

17. La marmota alpina (*Marmota marmota*)

És un mamífer rosegador de la família dels esciúrids (*Sciuridae*), conegut per la seva capacitat d'hibernació prolongada i per viure en hàbitats de muntanya. És una de les espècies més emblemàtiques dels ecosistemes alpins europeus. Viu a zones alpines i subalpines, per sobre dels 1200 metres d'altitud, en prats de muntanya i pendents rocoses. Habita galeries subterrànies excavades en terrenys ben drenats, que poden assolir diversos metres de profunditat i longitud. Té un comportament social i territorial, vivint en colònies familiars formades per parelles reproductores i descendència.

Gestió: Només el Cos de Banders pot actuar només en cas que hi hagin declaracions de danys

18. El corb marí gros (*Phalacrocorax carbó*)

El corb marí gros és un ocell aquàtic piscívor de grans dimensions, que forma part de l'ordre dels suliformes i de la família Phalacrocoracidae. És una espècie àmpliament distribuïda arreu del món i sovint observable en zones humides, costaneres i continentals.

La seva coloració és general negra, amb reflexos metàl·lics verdosos o blavosos i presenta una zona blanca a la gola (o petita taca blanca a la cuixa en època de cria).

És un excel·lent bussejador, pot submergir-se fins a diversos metres per capturar peixos, nedant amb potes i cos submergit.

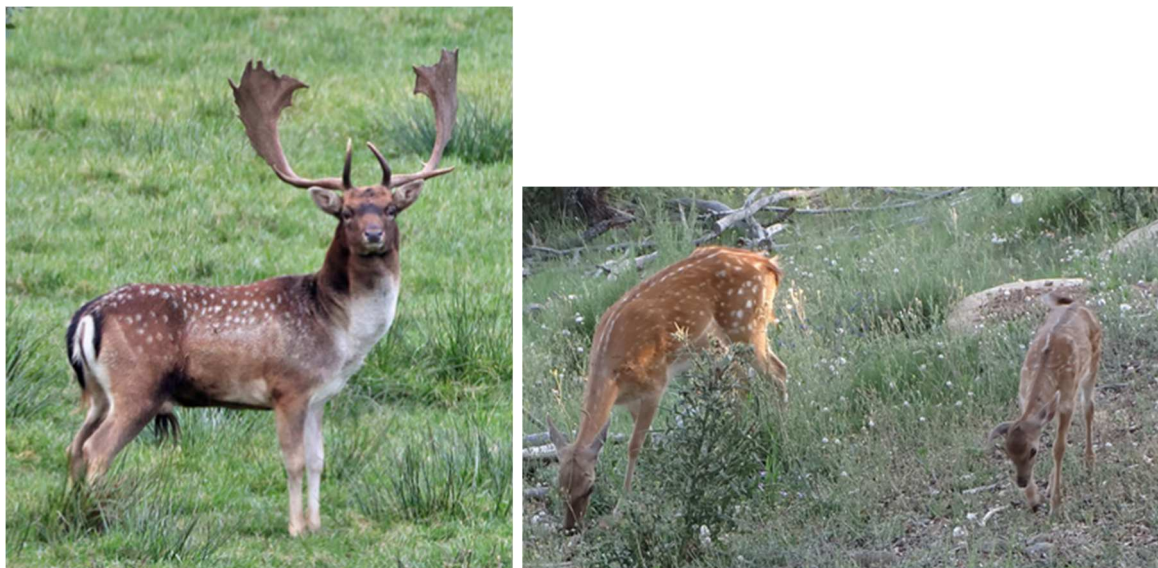
S'alimenta principalment de peixos, però també pot consumir crustacis i amfibis.

Gestió: Només el Cos de Banders pot actuar i únicament en cas que hi hagin declaracions de danys.

Gestió: Només el Cos de Banders pot actuar només en cas que hi hagin declaracions de danys

19. La daina (Dama dama)

La daina és un mamífer artiodàctil rumiant de la família dels Cervidae, coneguda per ser una espècie intermèdia entre el cérvol (*Cervus elaphus*) i el cabirol (*Capreolus capreolus*), tant pel que fa a la mida com al comportament.

Els mascles poden assolir fins a 90 cm d'alçada a la creu i pesar entre 50 i 80 kg, mentre que les femelles són lleugerament més petites. El pelatge presenta una coloració estacional: estiuenc marró rogenc amb taques blanques distintives i hivernal més grisenc i uniforme. Les banyes dels mascles són palmades, a diferència de les ramificacions punxegudes del cérvol.

Originàriament endèmica de la regió mediterrània oriental, la daina ha estat introduïda àmpliament per l'ésser humà en diversos punts d'Europa, incloent la Península Ibèrica, per motius cinegètics. Prefereix hàbitats mixtos, com boscos caducifolis amb zones obertes, pastures i prats.

És una espècie gregària, especialment fora del període de zel, i presenta una estructura social variable segons el sexe i l'època de l'any.

Gestió: La regulació de la població de daines es basa en la caça sense altres limitacions que les previstes en la Llei de caça i les normes que la desenvolupen i mitjançant batudes organitzades.

III. LES ESPÈCIES PROTEGIDES

1. Identificació, estatus

La Llei 11/2016, del 28 de juny, de tinença i de protecció d'animals qualifica d'espècie protegida tota espècie animal de la fauna autòctona que requereixi una protecció especial. Les espècies protegides s'especifiquen en el Decret 111/2024, del 13-3-2024, d'aprovació del Reglament d'espècies de fauna protegides i s'estableix el grau d'amenaça segons la classificació següent: espècie extingida, espècie en perill d'extinció, espècie amenaçada i espècie protegida.

La Llei estableix les normes següents pel que fa a les espècies protegides:

- a) La captura, la compra i la venda d'animals morts o vius pertanyents a espècies protegides, de parts d'aquests animals o de productes obtinguts a partir d'aquestes espècies, estan prohibides.
- b) El ministeri responsable de la fauna pot autoritzar, amb finalitats culturals i de difusió de les campanyes de protecció i conservació de la fauna, l'exhibició d'exemplars vius o morts pertanyents a espècies protegides, de parts d'aquests exemplars o de productes obtinguts a partir d'exemplars d'aquestes espècies.
- c) El ministeri responsable de la fauna pot comissar els exemplars vius o morts pertanyents a espècies protegides que estan en possessió de particulars o que són exposats per a la venda o l'exhibició pública que infringeixin aquesta Llei.
- d) Es prohibeix la destrucció dels hàbitats de reproducció de les espècies protegides que presentin un grau d'amenaça igual o superior al definit com a "espècie amenaçada" segons la reglamentació corresponent.
- e) En condicions estrictament controlades, el ministeri responsable de la fauna pot autoritzar la captura en viu amb finalitats científiques no experimentals, culturals, de reproducció en captivitat, de repoblació o de reintroducció en altres zones, d'exemplars adults d'algunes de les espècies protegides vinculades a projectes de conservació. En casos excepcionals i amb els mateixos fins, es pot autoritzar també la recollida d'ous i de cries.
- f) En cas d'animals morts o d'animals ferits que s'han de sacrificar perquè no s'aconsegueix que es recuperin, el ministeri responsable de la fauna en pot autoritzar la taxidèrmia i la permanència posterior en centres de caràcter científic, cultural i educatiu.
- g) Només es permet la taxidèrmia als particulars si es demostra l'origen legal de l'animal i es disposa de l'autorització prèvia del ministeri responsable de la fauna. En cap cas no s'autoritza la comercialització dels animals naturalitzats.
- h) Correspon al ministeri responsable de la fauna fer el seguiment dels danys produïts en béns privats i en territori andorrà, per espècies protegides que presentin un grau d'amenaça igual o superior al definit com a "espècie en perill d'extinció" segons la reglamentació que especifica les espècies protegides i estableix els graus d'amenaça segons l'article 30.1. El ministeri responsable de la fauna regula mitjançant reglament els procediments de compensació de danys i perjudicis causats a l'agricultura i la ramaderia per les espècies animals protegides especificades abans.

L'incompliment dels requisits establerts als apartats a, d, e, f i g està tipificat com a infracció molt greu de la Llei de tinença i de protecció d'animals i se sanciona amb multes de 3.000,01 € a 9.000 €.

2. Diferenciació de les espècies de caça d'aquelles amb les quals es poden confondre

Pel que s'ha establert anteriorment, és important saber identificar correctament les espècies que es poden caçar i no confondre-les amb espècies protegides.

A continuació presentarem les espècies de caça que es poden confondre amb espècies protegides i establim una sèrie de característiques per diferenciar-les. Bàsicament, algunes espècies d'aus poden comportar dubtes en la identificació i possibles confusions.

Val a dir en aquest apartat que és molt important abstenir-se de disparar en el cas que no és tingui absolutament clar que l'animal que tenim davant és d'una espècie caçable.

a) *Els columbiformes*

El tudó es pot confondre fàcilment amb el colom domèstic, el colom roquer o la xixella, dels quals es diferencia per la mida i el plomatge.

El tudó pot fer entre 38 i 43 cm de longitud i 68 i 77 cm d'envergadura i presenta unes taques blanques a les ales i al coll. Els coloms solen ser més petits (29-35 cm de longitud i fins a 68 cm d'envergadura), i poden ser de molts colors i patrons molt variats.

Imatge de colom roquer (NO CAÇABLE):

Imatge de Xixella:

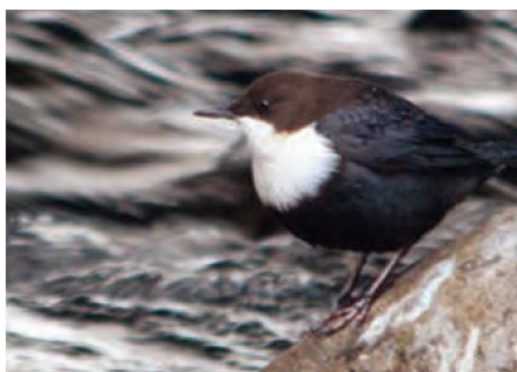
b) Els túrdids

Tant la merla com la griva són espècies caçables que es poden confondre amb altres ocells de la mateixa família o ocells que s'hi assemblen físicament.

La merla mascle és un ocell completament fosc, gairebé negre, i amb el bec i el contorn de l'ull de color groc. Es podria confondre amb la merla d'aigua o aigüerola (*Cinclus cinclus*), ocell d'ambients aquàtics, o amb la merla de pit blanc (*Turdus torquatus*), ocell més tímid i difícil de veure, però aquests dos ocells tenen una taca clara al pit que els diferencia de la merla mascle.

Merla mascle

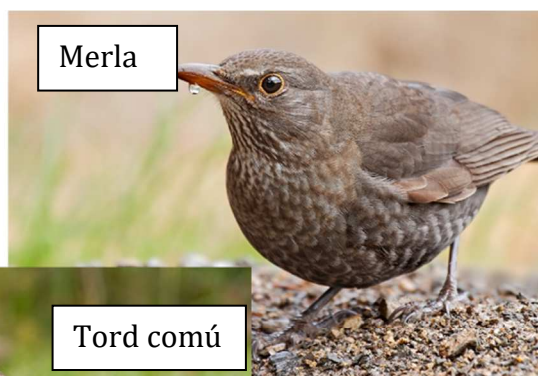
Merla d'aigua

La merla femella és de color marró o bru amb un lleuger pigallat al pit i de bec més fosc. Es podria confondre amb un tord comú (per la mida), encara que la merla resulta més fosca i amb un pigallat més difús.

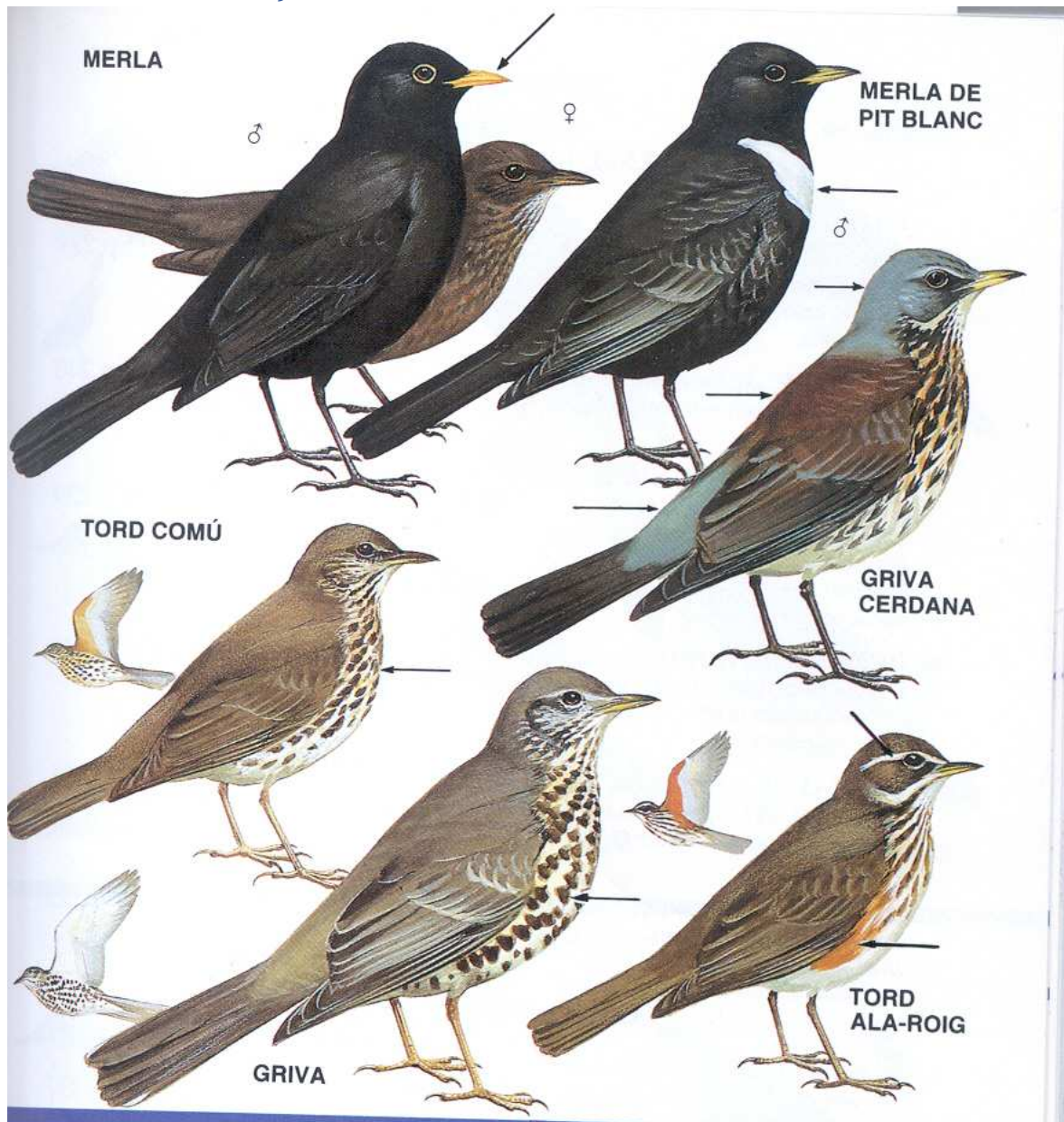
La griva pot fer entre 23 i 29 cm de longitud. Aquesta característica ens permet diferenciar-la del tord comú (*Turdus philomelos*), de 20-22 cm de longitud, i del tord ala-roig (*Turdus iliacus*), que fa entre 19 i 23 cm de longitud.

Una altra característica per diferenciar la griva dels tords és el pigallat del pit i la coloració de la cara interna de l'ala:

- La griva té un pigallat més gran i arrodonit que el tord.
- En vol podem observar que la griva té la cara interna de les ales de color blanc, a diferència del tord comú, que la té de color groc ataronjat, o del tord ala-roig, que la té vermella.

c)

d) *Els gal·lifformes de muntanya*

La perdiu xerra, la perdiu roja i el faisà són els gal·lifformes que es poden caçar a Andorra. Presenten característiques típiques d'aquesta família i es podrien confondre amb altres espècies de gal·lifformes de muntanya que són protegides.

La perdiu xerra i la perdiu roja podrien confondre's (per la mida i la forma) amb la perdiu blanca.

- La perdiu blanca (*Lagopus muta*) és una espècie amenaçada segons la nostra reglamentació i presenta una gran adaptació a l'alta muntanya. Presenta una coloració totalment blanca amb la cua negra a l'hivern i a l'estiu el plomatge és de tons marrons grisosos, cosa que la diferencia de les perdus xerra i roja, que presenten tonalitats més vermelloses, a més de la careta ataronjada de la perdiu xerra i la coloració vermella de bec, potes i contorn de l'ull de la perdiu roja.

Perdiu blanca adquirint la muda d'estiu d'estiu completa

Perdiu blanca amb muda

Perdiu xerra

Perdiu roja

El faisà mascle només es podria confondre amb el gall de bosc en condicions de mala visibilitat.

Imatge: Faisà mascle

La femella de faisà es pot confondre amb la femella de gall fer (*Tetrao urogallus*), espècie amenaçada a Andorra.

La femella de gall fer, marró i barrada de fosc amb coll i gola ataronjades, pot fer fins a 63 cm de llargada i és més corpulenta que la femella de faisà, però no té la cua tan llarga. En vol, la femella de faisà presenta la cua llarga en forma romboide, i en canvi la femella de gall fer presenta la cua més arrodonida, en forma de banús i amb una coloració més vermellosa.

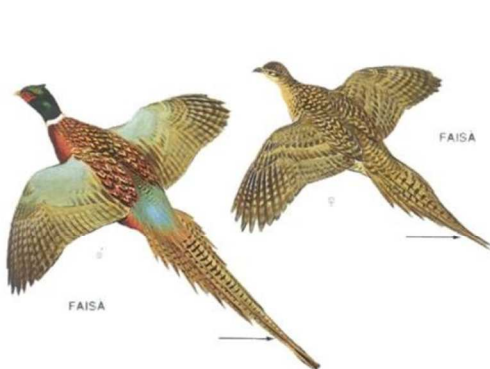

Imatge: Faisà femella

Imatge: Femella de gall fer
(Autor: Jordi Solà)

Sovint a primeres hores del matí o a última hora, o fins i tot a dins de zones boscoses, els contrallums o una il·luminació escassa com per poder diferenciar certes espècies, fa que la identificació mitjançant silueta sigui la única forma de diferenciar el gall de bosc del faisà.

Diferències entre siluetes:

Siluetes de faisà (mascle i femella)
(mascle i femella)

Siluetes de gall de bosc

Bàsicament veiem que la diferència radica en la llargada de la cua en el faisà, i la forma de mitja lluna en la cua del gall de bosc.

IV. SEGUIMENT I GESTIÓ DE LES POBLACIONS FAUNÍSTIQUES

El seguiment poblacional de les diferents espècies i les seves interaccions amb el medi constitueix una disciplina biològica totalment diferenciada (l'ecologia) i resulta força difícil fer-ne una presentació breu. Cal recalcar que no hi ha mètodes universals adaptats a totes les espècies, sinó que per a cada una i per a cada tipus d'hàbitat caldrà descobrir quin mètode és el més pràctic i alhora el més fiable.

Els serveis tècnics del departament responsable de la fauna fan el seguiment de les diferents espècies (caçables i protegides) per establir-ne l'estatus i organitzar-ne la gestió.

Els sistemes utilitzats es poden classificar en mètodes directes i mètodes indirectes.

1. Mètodes directes:

La tècnica més emprada és l'anomenada mètode del recompte simultani supraforestal, en què s'utilitzen de forma simultània diversos observadors repartits en superfícies concretes i adjuntes.

Així, si la pressió d'observació és suficient i la identificació dels sexes i edats dels animals és acurada, podem esperar obtenir:

- un nombre pròxim a l'efectiu mínim real de la població present en la zona d'estudi;
- una aproximació a l'estructura de sexes i edats de la població;
- una descripció dels paràmetres de reproducció;
- dades sobre la densitat global o per zones, etc.

A Andorra, actualment, les espècies a les quals es pot aplicar aquest mètode són l'isard i el mufló, degut als seus desplaçaments altitudinals, que permeten observar-los en moments concrets en zones de feble coberta vegetal.

2. Mètodes indirectes:

En alguns casos, els mètodes directes no són aplicables, ja sigui degut al tipus de medi (bosc tancat amb visibilitat feble) o al comportament d'algunes espècies (hàbits nocturns o desplaçaments reduïts).

La metodologia indirecta consisteix a obtenir dades de presència mitjançant la realització de recorreguts a peu o en vehicle i la recollida de tota mena d'indis: visuals, rastres, femtes, etc.

En aquests casos cal aplicar metodologies de tipus indirecte, que en determinen la densitat (nre. d'animals / unitat de superfície) o l'abundància (nre. d'animals / unitat de mesura, ja siguin quilòmetres, quadrícules, etc.) dels animals.

Aquest tipus de mètodes indirectes són útils en el seguiment del cabirol, de la llebre, de la guineu, del porc fer o de les perdius i altres aus, per exemple.

En algunes espècies es poden utilitzar dades dels danys que causen a les activitats agrícoles per establir la tendència poblacional, o inclús dades d'atropellaments –és el cas, per exemple, del porc fer o del cabirol– o el “recull de captures”, obtingut mitjançant la col·laboració dels caçadors.

V. SEGUIMENT SANITARI DE LES ESPÈCIES DE CAÇA

1. Seguiment sanitari rutinari de les peces obtingudes mitjançant un pla de caça

En totes les captures realitzades mitjançant una pla de caça es realitza un seguiment sanitari rutinari.

Un cop efectuada la captura, el caçador ha de contactar amb el Cos de Banders per efectuar el control de la captura. És en aquest control que el membre del Cos de Banders fa un seguiment rutinari de l'animal, i pren les mesures i mostres que siguin escaients per efectuar el control sanitari.

2. La triquinosi

La triquinosi és una malaltia causada per les larves d'un cuc intestinal, *Trichinella* spp., que migren i s'encapsulen a la musculatura.

En els humans, la malaltia clínica és molt variable. Generalment és benigna, però pot variar des d'una infecció no aparent fins a una malaltia mortal (la mortalitat sol ser inferior a l'1%, tot i que pot arribar fins al 35% si no es diagnostica i es tracta ràpidament). Normalment, els casos de triquinosi tenen l'origen en el consum de carn de porc senglar o de productes elaborats amb aquesta carn.

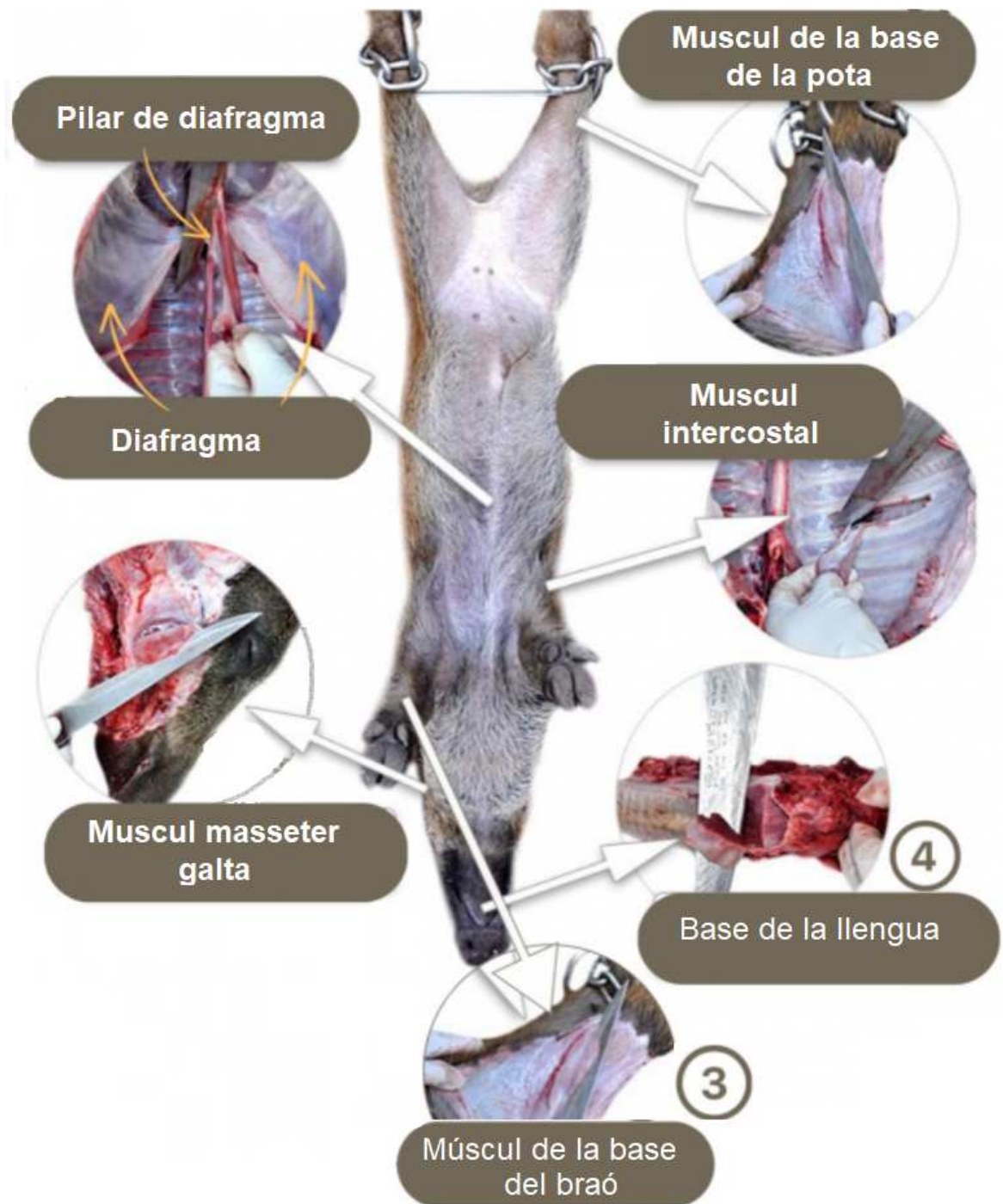
Segons el Reglament sobre la detecció de triquines en les carns fresques de porcs domèstics engreixats i sacrificats per a l'autoconsum familiar i porcs senglars obtinguts en l'exercici de l'art de la caça, les persones que posseeixin carns d'animals de l'espècie porcina que hagin estat obtingudes mitjançant la pràctica de la matança tradicional per a l'autoconsum familiar o mitjançant la pràctica de l'art de la caça, les han de sotmetre a una anàlisi de detecció de larves de triquina abans de consumir-les. Els interessats n'han de prendre una mostra suficient i l'han de lliurar a les dependències del Laboratori Central de Salut Pública (LCSP) o a qualsevol altre centre o laboratori degudament capacitat i autoritzat per realitzar aquestes anàlisis.

Procediment de recollida i identificació de mostres

La recollida de mostres de carns d'animals de l'espècie porcina amb vista a l'anàlisi i recerca de triquina s'ha de fer de la manera següent:

1. Cal recollir una mostra de cada animal per separat.
2. La mostra recollida ha d'estar formada per almenys 200 grams de carn.
3. La mostra ha d'estar integrada per diversos trossos de carn que s'ha d'extirpar, segons el següent:
 - Quan es disposi d'animals sencers (canals), cal agafar una mostra de cada un dels pilars del diafragma en la zona de transició entre la part muscular i la part tendinosa, dels músculs de la llengua, dels músculs mastegadors (galtes) i dels músculs de la paret abdominal.

- Quan es disposi d'animals sencers (canals) però únicament es disposi d'un pilar del diafragma, cal agafar una mostra de la zona de transició entre la part muscular i la part tendinosa del pilar de diafragma, dels músculs de la llengua, dels músculs mastegadors (galtes) i dels músculs de la paret abdominal.
- Quan es disposi d'animals sencers (canals) però no es disposi de pilars del diafragma, cal agafar una mostra de la part del diafragma situada prop de les costelles, dels músculs de la llengua, dels músculs mastegadors (galtes) i dels músculs de la paret abdominal.
- Quan no es disposi dels animals sencers i les mostres procedeixin únicament de trossos de carn, cal agafar, de cada tros, tres mostres de músculs esquelètics que continguin poc greix i, en la mesura del possible, de prop dels ossos o dels tendons.

És important que la recollida de les mostres es faci prop de les zones d'intersecció entre les zones carneses (músculs) i les zones tendinoses (tendrum) o prop de les zones en les quals els músculs s'adhereixen als ossos.

- La mostra recollida s'ha d'ubicar en un recipient net i proveït d'un sistema de tapa o similar que garanteixi que cada recipient només conté els trossos que formen la mostra d'un sol i únic animal i s'eviti la possibilitat que s'hi puguin barrejar mostres de diferents animals o individus.

5. El recipient i l'animal del qual s'ha extret la mostra s'han d'identificar amb un sistema que permeti correlacionar posteriorment el resultat analític i el certificat veterinari corresponent amb l'animal esmentat. Si és el cas, i l'animal es divideix o trosseja, aquest sistema d'identificació ha de permetre correlacionar el resultat analític i el certificat veterinari amb les mitges canals, els quarts i en general amb qualsevol partició o trossejat de carn que s'hagi pogut efectuar.
6. Una vegada l'animal i el recipient que conté la mostra respectiva hagin estat identificats, cal guardar el recipient en les millors condicions, si és possible en refrigeració, i lliurar-lo al centre o laboratori d'anàlisi en el termini més breu possible perquè es pugui procedir a practicar l'anàlisi de detecció de larves de triquina.

Deure de declaració i procediments oficials d'actuació sanitària

És obligatori declarar la captura de qualsevol porc senglar:

1. En el cas que es capturi un porc senglar i és vulgui consumir, o que sigui impossible la seva extracció perquè s'ha fet en una zona molt llunyana o de difícil accés, o en el cas que s'hagi ferit un porc senglar però no s'hagi pogut trobar l'animal; s'ha de comunicar al Cos de banders la realització de la captura, abans de la finalització de la jornada de caça.
2. En la mesura del possible s'ha de facilitar la recol·lecció de mostres.
3. La persona caçadora ha de de portar les mostres que és determinin per ordre ministerial al laboratori central de salut pública.
4. Les despeses seran a càrrec del ministeri responsable de la caça

En cas que els resultats de les anàlisis mostrin la presència de larves de triquina:

1. El centre o laboratori que hagi practicat les anàlisis, el veterinari oficial o, si és el cas, el veterinari habilitat estan obligats a notificar-ho de seguida a l'autoritat sanitària competent.
2. El centre o laboratori que hagi practicat les anàlisis, el veterinari oficial o, si és el cas, el veterinari habilitat, també estan obligats a notificar-ho als mateixos interessats perquè en prenguin coneixement i no consumeixin les carns concernides.
3. A aquest efecte, es faculta el veterinari oficial del servei encarregat de la vigilància i el control dels aliments a practicar el corresponent comís de totes les carns dels animals afectats o sospitosos d'estar-ho quan no se'n pugui esbrinar la procedència o origen, i a procedir a destruir-les amb aixecament previ de l'acta d'inspecció oficial corresponent a efectes de notificació escrita als seus posseïdors i com a prova de la seva eliminació de la cadena de consum.

3. Altres lesions que cal conèixer

Sempre que observem algun animal salvatge amb alguna lesió o un comportament anòmal, es recomana avisar els serveis tècnics del departament responsable de la fauna (tel. 875 707) o el Cos de Banders (tel. 148).

Algunes malalties que cal conèixer són:

- La cisticercosi, que és una malaltia parasitària causada per cisticercs, la forma larvària d'una tênia (cuc pla intestinal pertanyent a la classe Cestoda). Els cisticercs tenen com a hoste definitiu l'ésser humà (en el qual produeixen la teniasi). La malaltia pot ser asimptomàtica en bovins, tot i que en infeccions

massives pot produir rigidesa muscular o febre. En porcs els cisticercs es localitzen preferentment en els músculs esquelètics, el cervell, la llengua i el cor. Quan la infecció és molt intensa es pot trobar al globus ocular, el fetge, el ronyó, els pulmons, la medulla espinal, els ganglis limfàtics i el teixit conjuntiu subcutani. Les manifestacions clíniques són difícils d'observar, excepte en infeccions molt intenses: paràlisi de la llengua i el maxil·lar inferior, o dificultat en la marxa. Si el cervell té un gran nombre de quists, es pot observar encefalitis i, finalment, la mort. Les zoonosis tenen una gran importància sanitària i de salut pública; la cisticercosi porcina, per exemple, és una malaltia de declaració obligatòria.

Cist de cisticercosi

Cor amb gran afectació

- La tuberculosi bovina és una malaltia infecciosa crònica causada per la bactèria *Mycobacterium bovis*, que afecta principalment el bestiar boví, però també contagia altres mamífers, inclosos els humans. Es caracteritza per la formació de lesions tuberculoses en òrgans com els pulmons i els ganglis limfàtics, cosa que pot provocar símptomes respiratoris, pèrdua de pes i debilitat en els animals infectats.

És una malaltia de gran importància sanitària i econòmica, ja que es pot transmetre als humans a través del consum de llet no pasteuritzada, carn contaminada o el contacte directe amb animals infectats. A causa del seu impacte en la salut pública i en la producció ramadera, s'han implementat programes de control.

Aspecte d'un porc senglar amb tuberculosi:

Aspecte dels òrgans infectats per tuberculosi (pulmó esquerra; nodul linfàtic dreta):

- La pestivirosi de l'isard és una infecció vírica d'aparició recent, però que es coneix des de fa molts anys en l'ovella i la cabra. S'anomena "malaltia de la frontera" perquè va ser descoberta a la regió fronterera entre Anglaterra i Gal·les. Fins ara, l'isard pirinenc és l'única espècie salvatge en què s'ha identificat. La primera epidèmia va ser descrita a Catalunya, a la Reserva Nacional de Caça de l'Alt Pallars, els anys 2001 i 2002. Des de llavors, la malaltia s'ha estès progressivament i se n'han produït nombrosos brots a Catalunya, França, Andorra i, més recentment, a l'Aragó, amb mortalitats molt altes, entre el 20% i el 60%, però a vegades han assolit valors superiors al 85%. Els animals malalts presenten símptomes inespecífics, com per exemple canvi de comportament, dificultat de moviment, debilitat i apimament, i d'altres de més característics, com alopecía i hiperpigmentació de la pell. Després d'aquests greus brots, han aparegut diversos escenaris epidemiològics: mentre que unes poblacions es recuperen i evolucionen favorablement, d'altres es veuen afectades repetidament i no s'acaben de recuperar, la qual cosa representa un problema per gestionar-les.

- La queratoconjuntivitis infecciosa és una malaltia contagiosa que afecta el bestiar domèstic i alguns ungulats salvatges de muntanya, com l'isard, el mufló i la cabra salvatge. En els ungulats de muntanya, la malaltia és causada pel bacteri *Mycoplasma conjunctivae*. Aquest bacteri envaeix les estructures oculars i provoca inflamació i ceguesa, que és generalment temporal i reversible, però que pot evolucionar greument fins a ocasionar la perforació dels ulls.

La importància d'aquesta malaltia és diferent entre les espècies d'ungulats. En els rumugants salvatges genera brots de malaltia importants que poden ocasionar la mort de fins al 30% de la població. En aquest sentit, actualment s'està realitzant un seguiment per avaluar l'estat de les poblacions d'ungulats salvatges enfront d'aquesta malaltia.

